

Kommunstyrelsen

2025-08-28

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2024-00967

Motion om att allmänna toaletter behövs då Nacka bygger ut och förtätar

Inkom den 16 september 2024 av Mikael Carlsson och Päivi Dahlin, (NL)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att motion om att allmänna toaletter behövs då Nacka bygger ut och förtätar ska behandlas i samband med mål- och budget eftersom den bedöms vara budgetpåverkande.

Detta beslut fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott med stöd av punkten 1.16 i kommunstyrelsens delegationsordning.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen fattar följande beslut.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fattar följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar natur- och trafiknämndens utredning och konstaterar att befintliga toaletter i Nacka kommun i nuläget är tillräckliga. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning av ärendet

I motionen föreslås att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att undersöka på vilka platser det finns behov av offentliga toaletter i alla kommundelar, utreda kostnad för att installera offentliga toaletter och undersöka möjligheten till delfinansiering av de offentliga toaletterna från näringslivet genom ett samarbete.

Natur- och stadsmiljöenheten har på uppdrag av natur- och trafiknämnden översiktligt kartlagt om och var behov av offentliga toaletter föreligger och till vilken kostnad. Motionen har därefter behandlats i natur- och trafiknämnden som beslutade att notera utredningens slutsatser inför prövning av frågan i nästa mål- och budgetprocess.

Förslagen i motionen

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 16 september 2024 lämnade Mikael Carlsson och Päivi Dahlin (NL) in en motion. Enligt motionen finns en brist på allmänna toaletter i olika delar av kommunen. Ett exempel som lyfts är bussterminalen vid Orminge centrum där bristen på möjlighet att gå på toaletten kan riskera att avhålla många från att åka kollektivt.

I motionen föreslås kommunfullmäktige ge kommunstyrelsen i uppdrag att:

- undersöka på vilka platser det finns behov av offentliga toaletter i alla kommundelar
- utreda kostnad för att installera offentliga toaletter
- undersöka möjligheten till delfinansiering av de offentliga toaletterna från näringslivet genom ett samarbete

Beredning av motionen

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till natur- och trafiknämnden och kommunstyrelsen via kommunstyrelsens arbetsutskott. Natur- och trafiknämnden har lämnat ett förslag till beslut, vilket redogörs för nedan. Juridik- och kanslienheten har utifrån natur- och trafiknämndens synpunkter gjort en samlad bedömning av förslagen i motionen utifrån kommunstyrelsens perspektiv.

Om kommunstyrelsen bedömer att motionen är budgetpåverkande och ska behandlas i samband med mål och budget, kommer motionen att behandlas i samband med mål och budget 2025.

Tidigare beslut

Inledningsvis kan noteras att kommunfullmäktige beslutade den 15 oktober 2018, § 257, att ge natur- och trafiknämnden i uppdrag att göra en utredning om behovet av offentliga toaletter i Nacka. Utredningen skulle bland annat pröva om det skulle placeras en offentlig toalett i Sickla bro. En utredning genomfördes som resulterade i att natur- och trafiknämnden den 22 september 2020, § 154, beslutade att omfördela befintliga reinvesterings- samt driftmedel till två permanenta toaletter av en typ som kan stå ute året runt. I slutändan blev det en toalett, vilken står i kommunens mest välbesökta park i Sickla strand. Under säsong har även 22 av de 25 kommunala badplatserna en bajamaja. På de platser där kommunen endast har en badbrygga finns inga toaletter.

Natur- och trafiknämndens synpunkter på motionen

Natur- och trafiknämnden beslutade på sammanträdet den 17 december 2024 att återremittera ärendet med motiveringen att; ”översiktligt kartlägga om behov av offentliga toaletter föreligger, i så fall var, och till vilken kostnad. Frågan får därefter prövas i nästa mål och budgetprocess.”

Natur- och stadsmiljöenheten utredde därefter frågan i enlighet med natur- och trafiknämndens beslut, se enhetens utredning nedan samt bilaga 4 till denna tjänsteskrivelse som är en tillhörande kartbilaga till utredningen.

Natur- och trafiknämnden beslutade därefter på sammanträdet den 17 juni 2025 att föreslå att kommunfullmäktige noterar utredningens slutsatser inför prövning av frågan i nästa mål och budgetprocess.

Nedan följer natur- och stadsmiljöenhetens utredning.

Nulägesanalys

Det finns en fristående offentlig toalett vid Sickla strand, installerad 2021. Från juni till september har 22 av de 27 kommunala badplatserna en eller flera bajamajor. Offentliga toaletter finns även i Nyckelviken och Velamsund, samt en bajamaja vid Trollsjön.

Kommunala anläggningar som sporthallar, vårdcentraler, bibliotek etcetera har också offentliga toaletter. Det finns även offentliga toaletter i privat regi i kommunens lokala centrum som Sickla köp kvarter, Nacka Forum och i Orminge, Älta och Saltsjöbadens centrum.

Kommunen får in enstaka önskemål om nya offentliga toaletter (bajamajor) från medborgare via ärendesystemet infracontrol. Platser som har förekommit är Rudsjöparken, Centrala parken i Orminge samt lastbilsparkeringen vid Sarvträsk och parkering i Erstavik. Det vanligaste önskemålet om offentliga toaletter är att låta befintliga bajamajor stå ute längre på säsongen.

Standard för en offentlig toalett

- Trygghet – offentliga toaletter bör placeras på öppna och exponerade platser, med många människor i rörelse
- Tydlig utformning - av offentliga toaletter och omgivande närmiljö, samt hög skötsel bidrar till brukarens kontroll, översiktighet och trygghetskänsla
- Hög sanitär standard - bidrar till ökad användning av offentliga toaletter
- Jämlikhetsskapande - offentliga toaletter som är utrustade med skötbord bidrar till föräldrars frihet och möjlighet att röra sig fritt i staden i sällskap med små barn
- Tillgänglighetsanpassade – anpassade offentliga toaletter möjliggör en bättre tillgång till den offentliga utemiljön för funktionsvarierade personer

Metodbeskrivning

Utredningens analys baseras på en integrationsanalys som visar rörelsemönstret för gångtrafikanter. Det har lagts samman med befintliga och kommande anläggningar som exempelvis tunnelbana, parker, torg, idrottsanläggningar mm för att identifiera strategiska punkter för en offentlig toalett. Analysen gjordes utifrån två kriterier.

I utredningen har det även ingått en utvärderande enkät för den allmänna toalett som placerades i Sickla strand enligt beslut 2020. Den visar att av totalt antal svarande (262 personer) använder 113 personer toaletten. Antal som inte använder toaletten var 149 personer. Toaletten används mest på sommaren då det även finns en bajamaja vid badet men den visar även att den används på våren, 82 personer och hösten, 65 personer. Vintern hade lägre användningsgrad.

Orsakerna till att inte använda toaletten i ordning följande, ostädad följd av annan orsak än de val som fanns i enkäten, mörk, kall och inget behov av en toalett.

Resultat av analys

1. Den första analysen utgick från integrationsanalysen och olika målpunkter som tunnelbana, parker, torg, idrottsanläggningar etcetera. Den visar att det finns 5 hubbar vid de lokala centrumen där ett livligt rörelsemönster och många olika målpunkter sammanfaller.
2. Den andra analysen utgick från kommunens utflyktsmål, där besökarna uppehåller sig en längre tid. De anläggningar som inkluderades i analysen var kommunparker, kommundelsparker och välbesökta badplatser med två eller flera bajamajor. Den resulterade i ett antal platser identifierades med stöd av höga värden i integrationsanalysen.

Platserna redovisas schematiskt i karta, se bilaga 3 till denna tjänsteskrivelse.

Eftersom utredningen baseras på rörelsemönstret i kommunen sammanfaller de två kategorierna, hubb och utflyktsmål, på flera platser. Där finns även privata offentliga toaletter i centrumanläggningarna.

Behovsanalys

Utifrån de punkter som analysen har identifierat som platser där många rör sig eller uppehåller sig en längre tid finns underlag för behovet av en toalett. Vid utplacering av en toalett behöver varje punkt som redovisas studeras närmare, med utgång av platsens förutsättningar, för att anläggningen ska få en så bra placering som möjligt. Den ska kunna serva flera målpunkter i området.

Ekonomi

En marknadsanalys bland de vanligaste tillverkarna av toaletter visar att det finns ett stort prisspann på produkterna. Det beror till största del på om de har vattenklosett eller en tank som ska tömmas (autonoma). Typ av byggnad, storlek och tillval påverkar också kostnaden. Se en mer detaljerad redovisning nedan under rubriken ”Ekonomiska konsekvenser”.

Kriterier för val av toalett

Enheten anser att en offentlig toalett behöver ha den standard som lyfts fram i utredningen och det stöds också av resultatet i enkäten. Det innebär att den ska ha basfunktionerna, vattenklosett, rinnande vatten för tvagning, belysning, värme samt skötbord. Toaletten ska också vara tillgänglighetsanpassad. På de platser där vatten och avloppsledningar inte finns i närheten kan en autonom toalett vara en möjlig lösning. Den ska också vara tillgänglighetsanpassad.

Juridik- och kanslienhetens utredning och bedömning

Juridik- och kanslienheten har tagit del av natur- och trafiknämndens förslag till beslut och gör följande bedömning.

Natur- och stadsmiljöenheten har på uppdrag av natur- och trafiknämnden översiktligt utrett om det föreligger ett behov av offentliga toaletter, i så fall var, och till vilken kostnad. Utredningen visar elva strategiska punkter där det finns befintliga toaletter som skulle kunna kompletteras med permanent kommunal toalett samt fem nya strategiska punkter där man skulle kunna utreda om det finns ett behov av offentliga toaletter eller om behovet täcks in av befintliga anläggningar.

Juridik- och kanslienheten noterar att det finns en fristående offentlig toalett vid Sickla strand, installerad 2021. Från juni till september har 22 av de 27 kommunala badplatserna en eller flera bajamajor. Offentliga toaletter finns även i Nyckelviken och Velamsund, samt en bajamaja vid Trollsjön. Kommunala anläggningar som sporthallar, vårdcentraler, bibliotek etcetera har också offentliga toaletter. Det finns även offentliga toaletter i privat regi i kommunens lokala centrum som Sickla köpkvarter, Nacka Forum och i Orminge, Älta och Saltsjöbadens centrum.

Juridik- och kanslienheten bedömer mot denna bakgrund att befintliga toaletter i Nacka kommun i nuläget är tillräckliga.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnaden för en toalett utan vatten eller elektricitet kostar från cirka 165 000 kronor upp till en miljon kronor i inköp. Den mer kostsamma produkten har samma utformning och standard som en vattenklosett men med en tank som ska tömmas. Till det tillkommer installation vilket i flera fall innebär nedgrävning av tanken.

Toaletter som har vattenklosett, tvagningsmöjligheter samt elektricitet ligger på cirka en miljon kronor i inköp. Till det kommer framdragningskostnader av vatten och avlopp med en fast avgift på 100 000 kronor för anslutningen samt cirka 10 000 kronor per grävd löpmeter. Inkoppling av el har en fast avgift på ca 45 000 kronor.

Driftkostnader: Städning av en toalett kostar cirka 2 500 kronor per tillfälle. Om toaletten har en tank behöver den tömmas en till två gånger per år och det kostar cirka 3 000 kronor per tillfälle.

Konsekvenser för barn

Tillgången till allmänna toaletter är viktigt för barns utveckling och avsaknaden av sådana kan ge konsekvenser för barn. För att en toalett ska användas behöver den vara hel och ren samt likna den toalett som barnen är vana och därmed trygga med.

Konsekvenser för klimat och miljö

Rubriken har inte relevans för ärendet och ärendet berörs inte av definierade inriktnings- och effektmål.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 28 augusti 2025

Bilaga 1 Motion om att allmänna toaletter behövs då Nacka bygger ut och förtätar

Bilaga 2 Protokollsutdrag från natur- och trafiknämndens sammanträde den 17 december 2024

Bilaga 3 Protokollsutdrag från natur- och trafiknämndens sammanträde den 17 juni 2025

Bilaga 4 Kartbilaga tillhörande natur- och stadsmiljöenhetens utredning

Sara Lauri
Kanslidirektör
Stadsledningskontoret

Julia Tham
Utredare
Juridik- och kanslienheten

Beslutet ska skickas till:

- -